

THE THREAT OF AUTARKY IN CONDITIONS OF ELECTORAL INFORMATION SOVEREIGNTY

Karen Y. Ismailov

Candidate of Law, Head of the Department of Cybersecurity and Information Assurance
Odessa State University of Internal Affairs, Odessa, Ukraine
e-mail: 0997060070@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-5137-2507>

Marina S. Nebeska

Candidate of law, associate professor of the department of state and legal disciplines
Odessa State University of Internal Affairs, Odessa, Ukraine
e-mail: Nessa0033@yahoo.com

Abstract. The scientific publication demonstrates the result of the study by the authors of the issue of complexity and the two-vector process of obtaining Ukraine's entry-level information sovereignty. Attention is drawn to the mistakes of the legislature on this path. The issue of threats of informational self-isolation (autarky) and the consequences of such processes for society are highlighted. The danger of this process, according to the authors of the work, lies in the fact that the absolutization of sovereignty, as a policy of economic separation, also in the information field, leads to the same self-sufficiency of the country where the establishment of a closed economy, the social and cultural isolation of the country, isolation of it from international cultural, economic and political ties, from the world market, international co-operation, which leads to the breakdown of traditional foreign economic relations. The current proclamation by the legislator in Ukraine of the desire for information sovereignty and the protection of information with limited access, as an element of information security, to some extent goes against the principle of information freedom, which presupposes the prioritization of the entire social information community as being generally available. That is, the availability of information should prevail over justification in the limitation of such availability. In this paper it is emphasized that the social value of sovereignty is the legal independence of the state, which is manifested in non-submission to another state or group of states, that is, independence from the will of others. However, this independence does not mean non-upholding international law and should not be the theoretical basis for self-isolation, separation and autarky. In this context, the desire of the Ukrainian legislator to realize information sovereignty in the form and the understanding in which this concept is enshrined in the law may lead to the loss of Ukraine from the international information space.

Keywords: information sovereignty; information security of the state; information self-isolation; autarky.

Сьогодні ми переживаємо період активізації інтеграційних та глобалізаційних процесів в Європі, коли все більшої значущості набувають різноманітні аспекти незалежності окремих держав, збереження їх особливої культури, традицій, національних надбань в багатьох сферах соціального буття. Формування оновленої України збіглося в часі з усесвітнім процесом глобалізації. Поряд із позитивними змінами глобалізація зробила всі країни більш уразливими в таких сферах, як економіка і фінанси, екологія, міжнародний тероризм і наркобізнес, нелегальна міграція, масові захворювання, інформаційна безпека, національно-культурна самобутність тощо. Прикметна для епохи глобалізації тенденція до універсалізації та уніфікації не могла не зробити виклику національним традиціям і цінностям, а також суверенітету держав.

В даному контексті проблема юридичного наукового розуміння і практично-правового втілення ідей інформаційного суверенітету набувають підвищеної актуальності. З одного боку це обумовлено інтенсифікацією процесів обороту інформації у внутрішній та зовнішній сферах соціальних та міждержавних відносин. З другого – суттєвим негативним станом наукової і практичної невизначеності змісту означеної категорії та невизначеним, конфліктним її співвідношенням з сучасними науковими концепціями «інформаційної свободи» та «інформаційної безпеки».

Дослідження означеного питання передбачає застосування певного наукового інструментарію, прийомів, (методів) що необхідні як для розкриття внутрішніх складових цих понять, так і для розуміння правових ідейних основ їх співвідношення, взаємодії, взаємовпливу. Серед таких методів дослідження доцільно визначити, зокрема, методи: системно-структурний, логічного аналізу, порівняльний, конкретно-історичний, матеріалістичної діалектики, техніко-юридичний та інші. Так, метод техніко-юридичний застосовується для виявлення нормативно-правових форм закріплення особливостей поняття

«інформаційний суверенітет» в законодавстві України. Системно-структурний допомагає розкрити взаємодію суміжних з „інформаційним суверенітетом” явищ і категорій, визначити взаємовплив та взаємну обумовленість цього аспекту суверенітету зі станом інформаційної безпеки держави та реалізацією принципу свободи інформації, що формується в умовах становлення права на інформацію в Україні.

Метод матеріалістичної діалектики допомагає у встановленні змісту й особливості складових елементів інформаційного суверенітету та його нормативно-правової і фактичної основи. Порівняльний метод дослідження дає можливість співвіднести сучасне уявлення про аспекти незалежності держави у формуванні свого інформаційного простору з іншими елементами становлення суверенітету держави.

Суверенітет державний (від німецького *Souveränität*, від французького *souverainete* – верховна влада), верховенство та незалежність державної влади, що проявляється у відповідних формах внутрішньої і зовнішньополітичної діяльності держави. Термін «суверенітет» в державно-правовому сенсі був вперше введений в XVI сторіччі французьким вченим Жаном Бодяном. Ідея суверенітету використовувалась буржуазією у боротьбі проти абсолютизму та феодальних порядків, для залучення на свій бік народних мас. За певними ідеологічними підходами (зокрема історико-матеріалістичними) суверенітет у різних соціально-економічних формаціях має різний зміст тому, що вирішальним аспектом є соціально-класова сутність державної влади й економічний уклад даного суспільства [1].

Розуміння інформаційного суверенітету вперше з'являється в національному науковому і нормативному правовому обороті в 1992 році, завдяки прийняттю базового нормативно-правового акту в інформаційній сфері суспільних відносин – Закону України «Про інформацію». З означеного часу українськими і зарубіжними вченими неодноразово піднімалися питання і робились спроби щодо конкретизації термінології в сфері інформаційно-правового наукового і практичного обороту. Так, суверенітетом в інформаційній сфері та близькими до цього проблемами юриспруденції в своїх публікаціях опікувались В. Речицький, Є. Захаров, А. Письменицький, Ю. Римаренко, С. Римаренко, В. Гавловський, В. Цимбалюк та інші [2].

В Законі України «Про інформацію» відповідними положеннями до 2011 року закріплювалась сама назва «Інформаційний суверенітет» та встановлювались його основи. Втім законодавець і досі ухиляється від визначення самої категорії «інформаційний суверенітет». В згаданому ж Законі були статті 53 і 54, де було виписано тільки матеріальну основу інформаційного суверенітету. Основою інформаційного суверенітету України визначались національні інформаційні ресурси. Також встановлювалось положення про те, що до інформаційних ресурсів України входить вся належна їй інформація, незалежно від змісту, форм, часу і місця створення. При цьому, даний Закон закріпив положення про те, що Україна самостійно формує інформаційні ресурси на своїй території і вільно розпоряджається ними, за винятком випадків, передбачених законами і міжнародними договорами. Закон «Про інформацію» сформулював також гарантії інформаційного суверенітету України. Так інформаційний суверенітет України мав забезпечуватися: виключним правом власності України на інформаційні ресурси, що формуються за рахунок коштів державного бюджету; створенням національних систем інформації; встановленням режиму доступу інших держав до інформаційних ресурсів України; використанням інформаційних ресурсів на основі рівноправного співробітництва з іншими державами [3; ст.ст. 53, 54]. Однак, у 2011 році, з приходом до влади “команди” колишнього Президента України В.Ф. Януковича в парламенті були створені штучні умови для повного переформатування Закону України «Про інформацію», що і було здійснено, шляхом не внесення офіційних змін, а з допомогою так званої «нової редакції» всього тексту. В процесі такої нової редакції із тексту даного акту було видалено більше 20 статей, а зміст інших претерпів суттєвих змін [4].

Наскільки правомірним є визначення основним об'єктом інформаційної безпеки інформаційний ресурс, як це було зроблено в Законі України «Про інформацію», або в Законі України «Про Концепцію Національної програми інформатизації»? Чи коректно визначати інформаційний ресурс як «сукупність документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо)», що знаходимо в Законі України «Про Національну програму інформатизації»? Як врахувати двоїстий характер інформаційної безпеки: з одного боку - це одна зі складових національної безпеки, нарівні з політичною, економічною, військовою та іншими, а з другого – невід'ємна компонента вищезгаданих складових? Якщо в Концепції національної безпеки України основними об'єктами національної безпеки визначені громадянин, суспільство, держава з їхніми найважливішими інтересами, то чи може інформаційна безпека обійти увагою особистість, спільноти людей і суспільство в цілому, державу як управлінську структуру і як країну? Чи не звужуємо ми поняття інформаційного суверенітету, вбачаючи в ньому «спроможність держави контролювати і регулювати потоки інформації»? А може, інформаційний суверенітет передбачає також спроможність держави самостійно, своїми силами здійснювати оцінку ситуацій, в які ми потрапляємо, і приймати рішення з питань, наприклад, де і скільки позичити? що, де і скільки купити?

куди спрямувати? що і скільки виробляти самим? Із запрошенням чи без «варягів», які спочатку радять - що, звідки, куди, а потім урізують або навіть припиняють субсидювання, інвестування, якщо їхніми порадами нехтують?

Суверенітет не повинен перетворюватися на самоціль. Суверенізація - об'єктивний, притаманний усім народам історичний процес утвердження принципу суверенітету. Останній відіграв позитивну роль у світовому суспільному розвитку, був гаслом і прапором багатьох політ, сил у боротьбі за владу. Процес суверенізації є історично неминучим і глибоко прогресивним, бо прогресивною є боротьба проти будь-якого національного гноблення, за суверенність народу, нації. Однак абсолютизація суверенітету здатна викликати величезні політичні втрати. Він є лише засобом, знаряддям створення сприятливих умов для політичного, соціально-економічного та духовного розвитку народу, забезпечення мирного і взаємовигідного співробітництва з іншими народами. Інакше суверенітет із знаряддя охорони націй стає джерелом небезпеки для них. Проти абсолютизації суверенітету виступає чимало відомих західних учених і політиків. Негативне ставлення до «абсолютного суверенітету» висловила й ООН, вбачаючи в ньому одну з головних перешкод на шляху міжнародного співробітництва [5].

Негативний наслідок до якого може призвести абсолютизація суверенітету і, зокрема в інформаційній сфері життя соціуму – автаркія. Автаркія походить від грецького терміну самозадоволення (від давньогрецької autos – сам і arkeo – перебуваю в достатку) – політика господарського відокремлення, самозабезпечення країни, створення замкнутого господарства, соціального і культурного відособлення країни, ізоляції її від міжнародних культурних, економічних і політичних зв'язків, від світового ринку, міжнародної кооперації, що призводить до розриву традиційних зовнішньоекономічних зв'язків. Держава намагається розвивати ті галузі, які б дали їй змогу відмовитися від імпорту, або шукає заміники сировини, що ввозиться з-за кордону. Автаркія була офіційною економічною доктриною фашизму, уряду Китаю під час «культурної революції». Нині автаркія у чистому вигляді не існує. В умовах міжнародного поділу праці, інтернаціоналізації господарського життя політика автаркія заподіює країні значних економічних збитків, призводить до її соціально-економічного відставання, зниження життєвого рівня населення, стримування науково-технічного прогресу. Проявом тенденції автаркії в наш час є всиновлення окремими країнами або економічними угрупованнями високих митних тарифів, інших засобів стримування та обмеження зовнішньоекономічних зв'язків [6]. В інформаційній та гуманітарній, зокрема інформаційній, сферах заклики до автаркії і духовної ізоляції треба визнати глибоко чужими корінним інтересам будь-якого народу, всього суспільства. Їх реалізація відкинула б усіх нас далеко-далеко назад, – принесла б величезні матеріальні та моральні втрати кожної нації, кожної людини.

Суверенізація як соціальний феномен – фіксує певні фрагменти соціальних процесів, передусім боротьбу за набуття суверенності, є процесом опрідметчування суверенітету у практичній діяльності, своєрідним переходом від ідеального до реального; процесом впливу соціальних суб'єктів - народу, націй та держави на соціальні об'єкти, на три сфери суспільного життя, де сконцентровані правові норми, що регулюють відносини між народами, націями та державами. Як ідея, як принцип суверенітет не може функціонувати, якщо він не включений у діяльність суспільних груп, у масову поведінку людей. Суверенізація – це багаторівневий процес, що складається з різних дій людей, яких суверенітет орієнтує на раціональне й ірраціональне використання суверенних прав. Така настанова має когнітивний (усвідомлення соціальним суб'єктом існування суверенітету та суверенних прав), ефективний (емоційна оцінка суверенних прав) та поведінковий аспекти (дії людей, спрямовані на збереження, зміни, руйнування існуючої системи, делегування суверенних прав народів, націй та держав). Суверенізацію можна розглядати з огляду на взаємодії особи й групи з їхніми цінностями та нормами. Вона має своїх лідерів – символ, що уособлює боротьбу за незалежність та є одним із чинників інтеграції спільної групової діяльності [5; с. 990-991].

Суверенітет – верховенство народу, нації, держави у внутрішній та зовнішній політиці, що забезпечує незалежність та самостійність розвитку суспільства. Це соціально-політична функція моноетнічних і поліетнічних держав; принцип рівнопартнерських міжнаціональних та партнерських відносин. Як принцип міжнародного права. Суверенітет закріплений у Статуті ООН та інших міжнародних документах. Є три основні типи суверенітету: державний, народний та національний. Ці типи суверенітету нетотожні, бо кожен має власний самостійний суб'єкт: державний – державу, народний – народ, національний – націю. Усі ці суверенітети органічно пов'язані, тісно переплетені. В мононаціональній державі національний, народний і державний суверенітети збігаються, знімаючи основні суперечності й проблеми. У багатонаціональній державі діалектика взаємовідносин досить складна. Національний і державний суверенітети є різними формами проявів народного суверенітету: перший відбиває його етнічну

організацію, другий – державну. Таке розуміння взаємовідносин національного, народного і державного суверенітетів є найбільш поширеним і дістало юридичного закріплення в міжнародному праві. Суверенітет – форма демократичного життя, необхідна умова нормалізації та гармонізації міжнаціональних відносин, забезпечення етно-політичної стабільності, зміцнення національної безпеки окремих держав, встановлення рівноправних міждержавних зв'язків та збереження миру [5; с. 990-991].

Одна з основних ознак суверенітету – верховенство територіальне й персональне. Територіальне верховенство – це право держави на: верховну владу на власній території; територіальну цілісність та територіальну недоторканність. Персональне верховенство означає право держави на застосування своєї влади (в тому числі примусової) щодо окремої особи, груп осіб і всього населення на власній території. Суверенітет є загальною передумовою і наслідком реалізації прав людини. Не можна говорити про права людини там, де порушуються права цілого народу. Суверенітет не може бути виправданням порушень прав людини. Соціальною цінністю суверенітету є юридична самостійність держави, котра виявляється в непідкоренні іншій державі або групі держав, тобто незалежність від чужої волі. Однак ця незалежність не означає непідкорення міжнародному праву і не повинна бути теоретичним обґрунтуванням самоізоляції, відокремлення і автаркії. В цьому контексті прагнення українського законодавця до реалізації інформаційного суверенітету в тому вигляді і розуміння, в якому це поняття закріплене у законодавстві може призвести до випадіння України з міжнародного інформаційного простору. Важливою ознакою суверенітету є його неподільність (єдність). Двох суверенітетів, тобто двох верховних влад, у суспільстві не повинно бути. Ще однією ознакою суверенітету є його невідчуженість, тобто суверенні права не потребують визнання чи затвердження. Проте невідчуженість суверенітету не означає, що держава повинна відмовлятися від можливої передачі частини своїх функцій іншій державі або співдружності держав і виконувати їх виключно самостійно. Добровільна передача деяких функцій держави не є відчуженням її суверенних прав. Важлива ознака суверенітету – його необмеженість. Будь-яке штучне й насильницьке обмеження суверенітету є антидемократичним і антигуманним. Аналіз основних ознак суверенітету дає змогу зробити висновок, що кожна з них окремо й всі вони разом відкривають шлях до нормалізації та гармонізації етнонаціональних відносин, єднання народів та інтеграції держав [5; с. 990-991].

Суверенітет права – одна із важливих складових теорії суверенітету. При суверенітеті права право зображується як вищий рівень серед різних форм соціальної влади.

Подібний підхід пов'язується зазвичай із поглядами Краабе про «правову державу» та Кельзена про «чисту теорію права».

Юридизація суверенітету відривала розуміння сутності суверенної соціальної влади від її політичної основи. Тому було спотворене уявлення про реальне співвідношення політики та права як владоутворюючих чинників, а інтерпретація суверенітету, що являє собою водночас і політичне і юридичне явище, звузилася лише до одного його аспекту. Соціальна роль політики та права певною мірою завжди має конфронтаційні елементи. Хоча право іноді успішно втручається й навіть отримує верх над політикою, але йому завжди достається роль «вічно переможеного», бо ж політичні імперативи зазвичай виявляються більш могутніми, ніж юридичні міркування [5; с. 991].

Вочевидь захист інформації з обмеженим доступом, як елемент інформаційної безпеки, певною мірою перехрещується з принципом інформаційної свободи, що передбачає апріорі весь соціальний інформаційний загал як такий, що є загально доступним. Тобто доступність інформації має переважати над виправданням в обмеженні такої доступності. Найбільш відомі у цьому питанні публікації в Україні були здійснені відомими спеціалістами в сфері «свободи висловлювань і приватності» Всеволодом Речицьким та Євгеном Захаровим.

Що ж таке «інформаційна безпека»?

У першій частині ст. 17 Конституції України забезпечення інформаційної безпеки України проголошено «справою всього Українського народу» [8; ст. 17]. Прокоментувати це беззмістовне, по суті, твердження досить складно, оскільки в ньому суто державна справа охорони інформації з обмеженим доступом, яка знаходиться у розпорядженні органів державної влади, розглядається мало не як стратегічне завдання для всього суспільства. Проте заслуговує на увагу сам факт включення цього положення до конституційного тексту: хтось про таке спеціально подбав і добився свого.

У січні 1997 р. Верховна Рада схвалила «Концепцію (основи державної політики) національної безпеки України». З-поміж загроз національній безпеці названо й загрози в інформаційній сфері – «інформаційна експансія з боку інших держав, витік інформації, що становить державну та іншу, передбачену законом таємницю, а також конфіденційної інформації, що є власністю держави». Серед основних напрямків державної політики національної безпеки в інформаційній сфері особливо видалені

прийняття комплексних заходів щодо захисту національного інформаційного простору і входження України в світовий інформаційний простір; ліквідація негативних факторів, які сприяють порушенню інформаційного простору та інформаційній експансії інших держав; розробка і впровадження необхідних засобів і режимів одержання, зберігання, розповсюдження й використання суспільне значимої інформації; створення сучасної інфраструктури в інформаційній сфері.

Проведені з цих питань парламентські слухання з питань свободи слова - у 1997, 1999, 2001 рр. – не обійшлися без закликів про необхідність захисту національного інформаційного простору та інформаційної безпеки. Однією з двох головних цілей «Національної програми інформатизації», схваленої Верховною Радою 4 лютого 1998 р., було заявлено забезпечення інформаційної безпеки держави. Одночасно Указом Президента була створена Комісія з питань інформаційної безпеки – «дорадчий орган, створений з метою забезпечення розробки пропозицій щодо реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки».

Що ж таке інформаційна безпека? Чинні законодавчі акти не містять її визначення. Його можна знайти в проекті Закону «Про інформаційний суверенітет і інформаційну безпеку України» [3]. Цей законопроект так і не був реалізований у статус закону, не зважаючи на те, що він пройшов узгодження в усіх інстанціях і стояв на порядку денному Верховної Ради України. Ідея захисту інформаційної безпеки канвою проходить через весь текст законопроекту. Остання розглядається як «захищеність життєво важливих інтересів суспільства, держави і особи, якою виключається заподіяння їм шкоди із-за неповноти, несвоечасності і недостовірності інформації, через негативні наслідки функціонування інформаційних технологій або внаслідок розповсюдження інформації, забороненої або обмеженої для розповсюдження законами України» (ст. 3 даного проекту).

Отже, виходить, що держава бере на себе готовність визначати, яка саме інформація є «недостовірною» або «зіпсованою», і яку інформацію можна заборонити для розповсюдження. Законопроект вводить поняття «національних інформаційних ресурсів виключно державного значення» (ст.10), до яких відносяться такі інформаційні ресурси, які «можуть суттєво вплинути на стан національної безпеки України... і на її інформаційний суверенітет». Проект передбачав можливість викупу таких ресурсів, якщо вони за обставинами свого виникнення не належать до державної власності.

Доступ до інформації, яка знаходиться у розпорядженні органів виконавчої влади та місцевого самоврядування є вкрай незадовільним. Прогресивні закони, що його регулюють, прийняті в першій половині 90-х років були фактично зведені нанівець підзаконними актами і незаконною практикою, яка характеризувалася широким використанням незаконних грифів обмеження доступу до інформації. Зокрема, це такі грифи як: «Службова таємниця», «Не для друку», «Для службового користування». Ці поняття не визначались і не визначаються законодавством, порядок роботи з документами з грифами «Службова таємниця» і «Не для друку» не були і не є визначеним будь-якими зареєстрованими нормативними актами, а інструкція про порядок роботи з документами з грифом ДСК написана в дусі «добрих старих часів» тоталітарного режиму, і тому практично закривала доступ до таких документів.

Державою охороняється «інформація, яка становить державну та іншу передбачену законом таємницю, конфіденційна інформації, що є власністю держави, відкрита інформація, важлива для держави, незалежно від того, де зазначена інформація циркулює, а також відкрита інформація, важлива для особи та суспільства, якщо ця інформація циркулює в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, Національній академії наук, Збройних Силах, інших військових формуваннях, органах внутрішніх справ, на державних підприємствах, в державних установах і організаціях». З цих понять законом визначено тільки поняття державної таємниці. Переліки відомостей, які охороняються державою, створені тільки для інформації, що відноситься до державної таємниці і конфіденційної інформації, що є власністю держави (з грифом ДСК). Проте переліки відомостей з грифом ДСК і досі, по більшості, не оприлюднені, а Звід відомостей, що становлять державну таємницю був оприлюднений одразу після затвердження у 1995 р., а потім був тимчасово засекречений, так само як і подальші зміни до нього. Пізніше ця ситуація була виправлена і переліки стали періодично видавати та оприлюднювати в електронній формі (зокрема у законодавчій базі Верховної Ради України).

Отже, рішення про обмеження доступу до інформації приймалися певний час не на підставі відкритого нормативного акту, як це має бути в країні, що є членом Ради Європи, а на власний розсуд посадової особи, яка несла відповідальність за охорону такої інформації.

Підводячи підсумок всьому вище наведеному доцільно визначити такі тези-висновки:

1. Суверенітет держави та його окремі аспекти, зокрема інформаційний суверенітет не повинен перетворюватися на самоціль. Адже в такому випадку суспільству може загрожувати інформаційна

автаркія, що в якості політизованої доктрини «самозакриття» від глобального інформаційного суспільства здатне нанести суттєвих соціокультурних збитків людині, громадянину, громаді, народу.

2. Соціальною цінністю суверенітету є юридична самостійність держави, котра виявляється в невідкоренні іншій державі або групі держав, тобто незалежність від чужої волі. Однак ця незалежність не означає невідкорення міжнародному праву і не повинна бути теоретичним обґрунтуванням самоізоляції, відокремлення і автаркії. В цьому контексті прагнення українського законодавця до реалізації інформаційного суверенітету в тому вигляді і розумінні, в якому це поняття закріплене у законодавстві може призвести до випадіння України з міжнародного інформаційного простору.

3. Для виправлення неприпустимого становища, що утворилося в інформаційній сфері необхідно чітко визначити законом інформацію, доступ до якої обмежується, і мету обмеження. При цьому перелік відомостей, які входять до кола обмежень, має бути вичерпно визначеним і систематично оприлюдненим.

4. В даному випадку необхідно також дотримуватися двох принципів. Перший - принцип максимального оприлюднення: вся інформація, яку зберігають державні органи влади, підлягає оприлюдненню, винятки можуть бути тільки для дуже обмеженого числа випадків. Другий принцип характеризує вимоги щодо обмежень: а) винятки повинні бути зрозумілими, б) описуватися вузько, в) піддавати контролю на предмет наявності «шкоди» і впливу на «суспільні інтереси». А саме: рішення державного органу обмежити доступ до інформації є виправданим, якщо, по-перше, інформація має відношення до легітимної мети, передбаченої законом; по-друге, її оприлюднення має дійсно загрожувати спричиненням суттєвої шкоди легітимній меті; по-третє, шкода, яка може бути заподіяна вказаній меті, повинна бути вагомішою, ніж суспільний інтерес в отриманні інформації [10; с. 14-18].

5. Вочевидь проголошення законодавцем інформаційного суверенітету та захист інформації з обмеженим доступом, як елемент інформаційної безпеки, певною мірою перехреснюються з принципом інформаційної свободи, що передбачає апріорі весь соціальний інформаційний загаль як такий, що є загально доступним. Тобто доступність інформації має переважати над виправданням в обмеженні такої доступності.

References:

1. Kohan-Bernshteyn F.A. (1946) *Ekonomichni pohlyady Bodena, v zbirtsi: Seredni stolittya* [Boden's Economic Views, in the digest]. st. 2, M. L. (In Russian).
2. Pys'menyts'kyu A.A. Hapotiy V.D. (2012) *Zahal'na teoriya informatsiynoho prava: Monohrafiya* [General Information Law Theory: Monograph]. Melitopol: TOV «Vydavnychy budynok MMD» [MMD Publishing House LLC]. P. 300 (In Ukrainian).
3. *Zakonu Ukrainy „Pro informatsiiu”* [Of the Law of Ukraine "On Information"]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)* [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BB)], 1992, № 48, st. 650. №2657-XII (In Ukrainian)
4. *Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy “Pro informatsiiu”* [On Amendments to the Law of Ukraine "On Information"] *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)* [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BB)], 2011, № 32, P.313 (In Ukrainian)
5. Rymarenko S., Rymarenko Yu.I., Kondratiev Ya.Iu., Tatsii V.Ia., Shemshuchenko Yu.S. (2003) *Suverenizatsiia Mizhnarodna politseiska entsyklopediia: U 10 t.* [Sovereignty International Police Encyclopedia: In 10 Vols] K.: *Kontsern «Vydavnychy Dim «In Yure»* [Concern "Publishing House" In Yure "], 2003. P. 990-991. (In Ukrainian)
6. *Ekonomichna entsyklopediia: U trokh tomakh. T. 1. / Redkol.: ...S. V. Mochernyi (vidp. red.) ta in.* [Economic Encyclopedia: In three volumes. Vol. 1. / Ed.: P. V. Mochernyi (ed.) And others.] K.: *Vydavnychy tsentr “Akademiia”* [Academia Publishing Center], 2000. 864 p. (In Ukrainian)
7. Ahabekov H. (2003) *Suverenitet prava* [Sovereignty of the Law] *Mizhnarodna politseiska entsyklopediia: U 10 t. /Vidp. red. Yu. I. Rymarenko, Ya. Yu. Kondratiev, V. Ya. Tatsii, Yu. S. Shemshuchenko* [International Police Encyclopedia: In 10 vols. / Ans. ed. Yu. I. Rimarenko, Y. Yu. Kondratiev, V. Ya. Tacii, Yu. S. Shemshchenko]. K.: *Kontsern «Vydavnychy Dim «In Yure»* [Concern "Publishing House" In Yure "], 2003. P. 991. (In Ukrainian)
8. *Konstytutsii Ukrainy. Osnovnyi Zakon Ukrainy* [Constitution of Ukraine. The Basic Law of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)* [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BB)], 1996, № 30, p. 141. (In Ukrainian)

9. *Proekt Zakonu pro informatsiinyi suverenitet ta informatsiinu bezpeku Ukrainy* [Draft Law on Information Sovereignty and Information Security of Ukraine]. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=1207&skl=4. (In Ukrainian)

10. Zakharov Ye. (2001) *Svoboda dostupu do uriadovoi informatsii* [Freedom of Access to Government Information]. *Svoboda vyslovliuvan i pryvatnist (Kharkivska pravozakhysna hrupa)* [Freedom of Expression and Privacy (Kharkiv Human Rights Group)], 2001. № 1. P.14-18. (In Ukrainian)

Угроза автаркии в условиях борьбы за информационный суверенитет

Исмаилов Карен Юрьевич, e-mail: 0997060070@ukr.net

Одесский государственный университет внутренних дел, Одесса, Украина

Небеская Марина Сергеевна, e-mail: Nessa0033@yahoo.com

Одесский государственный университет внутренних дел, Одесса, Украина

Аннотация: научная публикация демонстрирует результат исследования авторами вопросы сложности и двухвекторности процесса приобретения Украиной начального уровня информационного суверенитета. Обращается внимание на ошибки законодательной власти на этом пути. Выделяется вопрос угроз информационной самоизоляции (автаркии) и последствий таких процессов для общества. Опасность этого процесса, по мнению авторов работы, заключается в том, что абсолютизация суверенитета, как политика хозяйственного обособления, в том счета и в информационной сфере, приводит к такому состоянию самообеспечения страны, где происходит создание замкнутого хозяйства, социального и культурного обособления страны, изоляции ее от международных культурных, экономических и политических связей, от мирового рынка, международной кооперации, что приводит к разрыву традиционных внешнеэкономических связей. Современное провозглашения законодателем в Украине стремления к информационному суверенитету и защите информации с ограниченным доступом, как элемент информационной безопасности, в определенной степени идет в разрез с принципом информационной свободы, предусматривает априори весь социальный информационный целом как таковой, что является общедоступным. То есть доступность информации должно преобладать над оправданием в ограничении такой доступности. В данной работе подчеркивается, что ценностью суверенитета является юридическая самостоятельность государства, которая проявляется в неподчинении другому государству или группе государств, то есть, независимость от чужой воли. Однако эта независимость не означает неподчинение международному праву и не должна быть теоретическим обоснованием самоизоляции, отделения и автаркии. В этом контексте, стремление украинского законодателя к реализации информационного суверенитета в том виде и понимании, в котором это понятие закреплено в законодательстве может привести к выпадению Украины из международного информационного пространства.

Ключевые слова: информационный суверенитет; информационная безопасность государства; информационная самоизоляция; автаркия.